

Nr 2.

Warszawa, dn. 18 stycznia 1936 r.

Ogóln. zbioru Nr 649.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych—Prezes Rady Związku inż. **Piotr Drzewiecki**.
Za redaktora odpowiedzialnego inż. **Antoni Dunin**.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: **Warszawa, ul. Marszałkowska 140, tel. 594-26**. Adres telegr.: „**Metalowcy—Warszawa**”.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy zł. 1.—

TREŚĆ NUMERU: Wiadomości Wystawy Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego. — Stan Przemysłu Metalowego w grudniu 1935 r.—Wypadki przy pracy w świetle liczb—Kronika Związkowa.—Wiadomości z zagranicy.—Z żałobnej karty. — Ceny.

WIADOMOŚCI WYSTAWY PRZEMYSŁU METALOWEGO I ELEKTROTECHNICZNEGO, Warszawa 1936—1

Pod takim tytułem otwieramy w naszym czasopiśmie stały dział, w którym zamieszczane będą wszystkie oficjalne komunikaty i informacje Zarządu Wystawy.

Wystawa Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego

pod wysokim protektoratem

Pana Prezydenta Rzeczypospolitej

Prof. Dr. Ignacego Mościckiego

i przewodnictwem Komitetu Honorowego

inż. Eugenjusza Kwiatkowskiego

Wicepremiera i Ministra Skarbu

Gen. Dr. Romana Góreckiego

Ministra Przemysłu i Handlu

odbędzie się w Warszawie w czasie od 23 sierpnia—10 października 1936 r. Wystawa Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego, wykazująca dotychczasowy stan i możliwości rozwoju tego działu wytwórczości krajowej.

Odbudowa zniszczonych działaniami wojennymi zakładów przemysłowych zmuszała nas w zaraniu niepodległości do przywozu z zagranicy niewyrobianych w kraju artykułów, maszyn i urządzeń, a przyzwyczajeni do takiego stanu odbiorcy niejednokrotnie i dziś w dalszym ciągu pomijają nasz przemysł, dążąc do zaopatrzenia swych zamówień zagranicą. A jednak po 17-letnich wysiłkach pracy

mało dzisiaj zzewnątrz potrzebujemy, natomiast możemy dużo wywozić.

Wystawa stanie zorganizowanym wysiłkiem całego przemysłu i musi dać w rezultacie rozszerzenie zbytu wyrobów polskiego przemysłu metalowego i elektrotechnicznego.

Różnorodność produkcji stwarza konieczność uporządkowania Wystawy i podzielenie dwóch firmowych działów na grupy. Im dokładniejszy będzie ten podział, tem jaśniejszy będzie obraz wytwórczości wystawionych wyrobów.

Wystawa ma wskazać źródła zakupu, wystawa ma wskazać możliwości eksportu, wystawa ma przedstawić całość produkcji. Podział na grupy ułatwi zwiedzającemu wyszukiwanie tych artykułów, które mi interesują się.

Udział firm w kilku grupach ma na celu nie tylko zadośćuczynić zasadzie branżowości. — Leży w interesie samego wystawcy, żeby jego firmę znaleźli zainteresowani wśród tych branż, które interesują ich na Wystawie.

Poniżej podajemy najważniejsze informacje o Wystawie:

Terminy. Uroczyste otwarcie Wystawy nastąpi 23.VIII. i trwać będzie do 10 października 1936 r.

Cel wystawy. „WMEL” Wystawa Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego wraz z radjotechniką przedstawi całokształt, wykaże postęp i rozwój tych przemysłów w okresie 17-letniej niepodległości Polski.

Wystawa „WMEL“ wykaże szerokie zastosowanie przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego w życiu gospodarczym.

Wystawa „WMEL“ budzi wielkie zainteresowanie społeczeństwa i przemysłu w kraju i zagranicą, co jest najlepszym dowodem, przemawiającym za jej potrzebą: koniecznym jest zorientowanie się co się w kraju wyrabia, a czego jest brak.

Wystawa da wielkie możliwości stworzenia i zwiększenia eksportu. Wystawa zobrazuje w obszernym dziale dotychczasowy eksport, wskaże na wiele możliwości stworzenia nowych dróg.

Tereny Wystawy położone są w centrum Wielkiej Warszawy u zbiegu ulic Puławskiej i placu Unji Lubelskiej. Liczne linje tramwajowe dadzą łatwe, wygodne i szybkie połączenie z centrum Warszawy.

Starania Zarządu Wystawy zmierzają w tym kierunku, by zwiedzającym uprzyjemnić pobyt na terenach po zamknięciu pawilonów.

Transport eksponatów. WMEL posiada własną bocznicę, co znakomicie ułatwia i obniża koszt przewozu eksponatów.

Biura użyteczności publicznej. Dla wygody publiczności będą zorganizowane na wystawie biuro sprzedaży biletów kolejowych i okrętowych, biuro wymiany pieniędzy, poczta, telegraf, telefon, biura informacyjne. Pogotowie ratunkowe i Czerwony Krzyż.

Apro wizacja. Na terenach Wystawy będą otwarte kawiarnie i restauracje.

Stawki dzierżawne. Za 1 mtr.² zajętego miejsca w pawilonie zł. 40.—
Za 1 mtr.² zajętego miejsca na wolnym polu zł. 5.—
Za 1 mtr.² szerokości ściany bez ograniczenia wysokości zł. 100.—
Za miejsca narożnikowe 25% drożej.

Rabaty. Za zamówienie miejsca i wpłatę 33% przybliżonej należności przed 1.11.36 — rabat 10%.
Za zajętą powierzchnię ponad 30 mtr.² — 5% rabatu
Za zajętą powierzchnię ponad 50 mtr.² — 10% rabatu
Za zajętą powierzchnię ponad 100 mtr.² — 15% rabatu

Ulgi kolejowe. Wystawcy będą korzystali z daleko idących ulg kolejowych przy transporcie eksponatów.

Ulgi dla wycieczek. Wystawcy, ich personel, wycieczki i osoby przybywające na Wystawę będą korzystali z ulg.

Zgłoszenia zostały rozesłane wszystkim ew. wystawcom i Izbowi Przemysłowo-Handlowym. Zgłoszenia obejmują warunki dla wystawców.

Organ oficjalny. „Przemysł Metalowy“ jest oficjalnym organem WMEL; umieszczone w nim

będą wszystkie aktualne wiadomości o Wystawie. „Przemysł Metalowy“ będzie wychodził w znacznie powiększonym nakładzie kilku tysięcy sztuk i wysyłany zainteresowanym firmom i instytucjom w kraju i zagranicą.

Kwatery. Zarząd Wystawy na czas trwania Wystawy zagwarantuje zwiedzającym tanie kwatery zbiorowe, jak również i dla pojedynczych osób po cenach wybitnie przystępnych.

Branżowy charakter Wystawy. Wystawa przemysłu metalowego obejmuje działy:

1. Przemysł metalowy—przetwórczy.
2. Przemysł elektrotechniczny.
3. Surowce i półfabrykaty,
4. Naukowo-badawczy,
5. Postępu technicznego i wynalazków.
6. Eksportowy.

Eksponaty wystawowe umieszczone będą w następujących grupach, które zapewniają logiczne i prawidłowe rozmieszczenie wyrobów przemysłu metalowego.

D Z I A Ł I.

Przemysł Metalowy

Grupy:

1. Górnictwo, jego obsługa.
2. Hutnictwo, jego obsługa. Surowce i półfabrykaty dla przemysłu metalowego przetwórczego i elektrotechnicznego.
3. Odlewnictwo. Odlewy handlowe żeliwne. Odlewy stalowe. Odlewy metali pólslachetnych i nierdzewnych. Odlewy żeliwno-kowalne. Odlewy samotarne i piecowe.
4. Urządzenia zdrowotne.
5. Maszyny i narzędzia do obróbki metali.
6. Maszyny i narzędzia precyzyjne. Instrumenty.
7. Maszyny i narzędzia do obróbki drzewa.
8. Siła i ruch. Kotły i maszyny parowe. Locomobile przemysłowe. Motory. Turbiny parowe. Turbiny wodne. Pędnie.
9. Dźwigi i przenośniki.
10. Pompy i armatura.
11. Maszyny i narzędzia rolnicze.
12. Urządzenia zakładów spożywczo - przetwórczych przemysłu rolnego i przetworów zwierzęcych.
13. Maszyny i urządzenia przędzalnicze i tkackie.
14. Maszyny i urządzenia papiernicze.
15. Maszyny drukarskie i introligatorskie.
16. Maszyny i urządzenia przemysłu chemicznego
17. Maszyny przemysłu budowlanego.
18. Okucia budowlane.
19. Maszyny do budowy dróg lądowych wodnych i portów.
20. Komunikacja.
21. Urządzenia biurowe, meble metalowe. Maszyny do pisania.
22. Urządzenia i gospodarstwo domowe.
23. Przemysł zabawkarski i galanteryjny.
24. Przemysł dewocyjny.
25. Muzyczny.
26. Drobny przemysł metalowy i rzemiosło.

DZIAŁ II.

Elektrotechnika

Grupy:

27. Akumulatory, ogniwa i baterje galwaniczne.
28. Aparaty elektryczne na wysokie i niskie napięcie.
29. Elektromedycyna.
30. Grzejniki, piece elektryczne i sprzęt do osobistego i domowego użytku.
31. Żarówki, lampy, świeczniki elektryczne, neonowe urządzenia i t. p.
32. Maszyny elektr., transformatory wszelkie z uzbrojeniem, kondensatory elektr., rozdzielnie i tablice rozdzielcze. Maszyny i aparaty dla kolejnictwa i tramwajownictwa.
33. Kable, przewody izolowane i gołe, wszelka armatura kablowa.
34. Materiały instalacyjne wewnętrzne i linjowe, oraz rurki izolacyjne i ochronne.
35. Spawanie elektryczne i materiały do spawania.
36. Dźwigi i aparaty dźwigowe.
37. Sygnalizacja wszelka (pożarowa, kolejowa, domowa i inna).
38. Telefonja, telegrafja, centrale telefoniczne.
39. Materiały izolacyjne, porcelana elektrotechniczna, wyroby szklane, bakelitowe i z różnych mas plastycznych.
40. Surowce dla przemysłu elektrotechnicznego.

Radjotechnika

Grupy:

41. Produkcja radioaparatów.
42. Produkcja części do radioaparatów.
43. Radjofonja
44. Produkcja lamp odbiorczych, oraz nadawczych.
45. Surowce dla przemysłu radjotechnicznego.

Dział III.

Ogólny

Grupy:

46. Eksport.
47. Rozwój historyczny przemysłu metalowego i elektrotechnicznego.
48. Szkolnictwo zawodowe.
49. Badania naukowe.
50. Postępu technicznego i wynalazków.
51. Ochrona pracy.

Wpłaty. Wszelkie wpłaty na rachunek Wystawy przyjmuje P.K.O. konto Nr. 75-77.

Zarząd. Zarząd Wystawy WMEL udziela wszelkich informacji: Warszawa, Marszałkowska 140 m. 1, tel. 5-94-26.

Komunikaty Zarządu Wystawy Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego

K o m u n i k a t N r. 1.

Zarząd Wystawy Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego w najbliższych dniach rozesła wszystkim zakładom

i wytwórciom przemysłu metalowego i elektrotechnicznego formularze zgłoszeń na WMEL.

Zgłoszenia obejmują program wystawy oraz warunki dla wystawców.

Ponadto formularze omawiają szczegółowo podział na grupy, który to podział jest konieczny do stworzenia logicznej całości wystawy.

Każdy z p. p. wystawców zechce zapoznać się z treścią formularza i zgłosić swój udział przez podpisanie zgłoszenia. Zgłoszenia należy ostatecznie w najbliższym Urzędzie Skarbowym w wysokości 1% od sumy opłaty za stoiska.

Przy zgłoszeniu rozesłane będą 2 załączniki w celu szczegółowego wypełnienia.

Załączniki te umożliwią przydział do odpowiednich grup, a co za tem idzie należyte rozmieszczenie w stoiskach i pawilonach.

Zwraca się uwagę p. p. Wystawców na § 5 zgłoszenia; który brzmi jak następuje:

Przy wpłacie 1/3 należności przed 1 lutym 1936 r. wystawcy korzystają z 10% rabatu.

Dla zgłoszeń	ponad 30 m kw.	—	5% ustępstwa
"	"	50 "	" — 10%
"	"	100 "	" — 15%

STAN PRZEMYSŁU METALOWEGO W GRUDNIU 1935 R.

Na posiedzeniu Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w dniu 20 grudnia 1935 członkowie Rady reprezentujący różne działy przemysłu metalowego przetwórczego i różne ośrodki przemysłowe Polski, złożyli niżej przytoczone informacje o stanie zatrudnienia i warunkach pracy w fabrykach stowarzyszonych.

Koniec roku 1935 przyniósł dość wyraźne zmniejszenie się obrotów przemysłu metalowego, co przypisać trzeba przede wszystkim prowadzonej w tym czasie akcji niżki cen, powodującej wstrzymanie się nabywców od transakcji.

Kierownicy przedsiębiorstw przemysłu metalowego orzekli:
Dobre i Tanie Stoiska na Targach Poznańskich buduje

„FAMA“

ATELIER REKLAMY NOWOCZESNEJ Warszawa, Krakowskie Przedmieście 58, tel. 620-42

W poszczególnych działach przemysłu metalowego sytuacja przedstawiała się w sposób następujący:

W *odlewniach żeliwa* nastąpiła likwidacja większości porozumień syndykatowych, zapewniających choć niedostatecznie możliwie równomierne zatrudnienie poszczególnych odlewni. Brak równomierności zatrudnienia przy ostrej konkurencji spowoduje zapewne dalsze zamknięcie się niektórych odlewni. W powyższym okresie ceny mogą się obniżyć, lecz następnie zapewne się podniosą. Ostatnie tygodnie r. ub. były dla przemysłu tego działu bardzo ciężkie a obroty minimalne.

W *przemysle metali kolorowych* sytuacja pogorszyła się znacznie, a napływ nowych zamówień zmniejszył się wydatnie.

W *fabrykach obrabiarek* stan zatrudnienia w grudniu utrzymał się na poziomie niezmiennym, jednak napływ nowych zamówień jest mniejszy. Fabryki obrabiarek prowadzą obecnie wspólne prace nad uporządkowaniem produkcji, a niektóre z fabryk przeprowadzają nawet dość poważne inwestycje w przewidywaniu wstępnych zamówień.

W *fabrykach narzędzi* stan zatrudnienia był nadal zadowalający. Dla zwalczania konkurencji zagranicznej fabryki narzędzi ostrych opracowują wspólnie plan gospodarki składowej, aby móc zaspokajać szybko zapotrzebowanie odbiorców. Również w dziale *przyszytych precyzyjnych* sytuacja zadowalająca.

W *fabrykach konstrukcji żelaznych* sytuacja przedstawia się bardzo niekorzystnie. Rozwiązanie syndykatu, łączącego przedsiębiorstwa hutnicze z przemysłem samodzielnym, podważa egzystencję samodzielną fabryk konstrukcji żelaznych.

W *fabrykach taboru kolejowego* wykańczane były zamówienia na bieżący rok budżetowy. Widoki na przyszłość są niepomyślne, wobec znacznego zmniejszenia napływu zamówień.

W *fabrykach kotłów parowych* sytuacja jest niedobra, wobec braku zamówień.

W *przemysle samochodowym* stan zatrudnienia jest zadowalający, w przyszłym roku oczekiwać można dalszego zwiększenia się produkcji.

W *fabrykach rowerów* jest zastój w oczekiwaniu dalszych zniżek cen. Podkreślić należy, że w dziale *części rowerowych* zaznaczyło się znaczne zmniejszenie napływu nowych zamówień, co przypisać należy stanowisku hurtowników części rowerowych, którzy oczekują na ceny, jakie będą zaoferowane przez dostawców niemieckich.

W *fabrykach instalacji sanitarnych* jest pewne zwiększenie się produkcji i ożywienie obrotów rynkowych.

W *fabrykach kabli* rok 1935 przyniósł wydatne zwiększenie się obrotów jednak podkreślić trzeba, że napływ zamówień w końcu roku znacznie się obniżył.

W *fabrykach drutu i gwoździ* stan zatrudnienia wykazał zmniejszenie, co przypisać należy zarówno sezonowi zimowemu, jak i stanowisku odbiorców, którzy wstrzymują się od zakupów w ocze-

kiwaniu zniżki cen. Podkreślić natomiast trzeba, że sytuacja eksportowa kształtowała się korzystnie przy zadowalającym napływie zamówień.

W *dziale maszyn i narzędzi rolniczych* w porównaniu z ub. latami w r. 1935 zaczęto odczuwać nieznaczne zwiększenie zapotrzebowania, lecz w ostatnich czasach zaznacza się spadek zamówień, zapewne w oczekiwaniu jeszcze dalszych obniżek i tak już bardzo niskiej ceny. Wogóle stan tego przemysłu jest wyjątkowo ciężki, spowodowany oddłużeniem rolnictwa, które w 100% stanowi klientelę tej branży.

W *dziale maszyn parowych i motorów* poprawy niema.

W *dziale maszyn elektrycznych* nieznaczna poprawa, zanotowana na początku miesiąca w ostatnich czasach znowu pogorszyła się.

W dziale *okrętowym* stan b. niezadowalający. Niektóre obstalunki zostały dane zagranicę.

WYPADKI PRZY PRACY W ŚWIETLE LICZB

Wypadki przy pracy są nieodłącznym zjawiskiem samej pracy. Z tego wynika często spotykane ustosunkowanie się do nich, jako do zła koniecznego z którym niesposób walczyć. Pewien odsetek wypadków wynika istotnie z ślepego trafu, fatalnego zbiegu okoliczności. Wypadków tych nie da się uniknąć. Ale inne, znaczna ich większość, jak wykazują badania, spowodowane zostały czynnikami, którym mogłaby przeciwdziałać świadoma ludzka wola. Akcja, w której biorą udział przemysłowcy, organy nadzoru i sami robotnicy może przeciwdziałać, a jak wykazuje praktyka przejawów zachodnich—od wielu już lat skutecznie przeciwdziała wypadkom przy pracy. Walkę z wypadkami usiłuje prowadzić u siebie i przemysł polski. Walka ta zaczęta została naogół późno. Przeżywany kryzys, który wszystkie wysiłki skupia na jednym zadaniu, utrzymania przy życiu przedsiębiorstwa—walce tej nie sprzyja. Niemniej rozwija się ona. Ostatnio przemysł metalowy żywiej zainteresował się tem zagadnieniem i wchodzi na tory systematycznej pracy zwalczania wypadków. W związku z tem pragniemy zapoznać naszych czytelników z liczbami, które oświetlają stan faktyczny, a więc określają zadania, które trzeba dokonać.

Z braku statystyk aktualnych, dane, które przytaczamy, kończą się naogół na 1933 r. Zaczerpnęliśmy je ze sprawozdania Inspekcji Pracy w Polsce.

Wypadki przy pracy według działów pracy

	1931	1932	1933
Rolnictwo i leśnictwo	3 080	2.905	3.978
Górnictwo	18.579	12.244	11.104
Przemysł mineralny	1.043	780	816
Hutnictwo i mech. przerób. metali	8.648	5.162	5.107
Przemysł maszyn. i elektrotechn.	3 021	2.062	2.221
„ chemiczny	1.668	1 323	1.209
„ włókienniczy	2.855	2.421	2.632
„ papierniczy	309	282	281
„ garbarski	123	94	130
„ drzewny i snycerski	2.164	1.473	1.251
„ spożywczy	1.337	1.224	1.290
„ konfekcyjny	121	85	120

	1931	1932	1933
Przemysł budowlany	1.587	1.196	1.022
„ poligraficzny	149	107	118
Zakłady użyteczn. publicznej	1.906	1.487	1.973
Handel — ubezpiecz.	442	373	469
Komunikacja i poczta	336	301	400
Przemysł usług. osob.	35	34	67
Zakłady widowisk.	17	6	11
R a z e m	47.453	33.557	31.199

Ani spadek liczby wypadków w 1932 r., ani wzrost zresztą nieznaczny w 1933 r. nie są wykładnikiem poprawy lub pogorszenia się stanu bezpieczeństwa pracy. Wahania liczby wypadków w pierwszym rządzie są spowodowane spadkiem lub wzrostem liczby zatrudnionych. Jak wiadomo, stan zatrudnionych w przemyśle obniżył się poważnie w 1932 r. i wzrósł nieznacznie w 1933 r. Pogląd na zmiany w stopniu bezpieczeństwa pracy mogłoby dać tylko porównanie stopnia częstotliwości wypadków t. j. ilość wypadków na pewną ilość robotniko godzin. Tego rodzaju statystyk jednak nie ma. Przytoczone wyżej liczby oświetlają jednak w sposób dostateczny wagę zagadnienia wypadkowości. Rzeczywiste liczby wypadków są zapewne jeszcze większe, gdyż w rolnictwie zgłaszane są praktycznie jedynie tylko cięższe wypadki.

W 1931 r. było śmiertelnych wypadków 588, r. 1932—504, a w 1933—513. W tym ostatnim roku najwięcej śmiertelnych wypadków, bo 155 przypadło na rolnictwo, 124 — na górnictwo, 37—na przemysł spożywczy, 35—na budownictwo, 28—na przemysł drzewny, 21 na hutnictwo i mechaniczną przeróbkę metali, 19—na przemysł mineralny, po 16—na przemysł maszynowy łącznie z elektrotechnicznym oraz na przemysł chemiczny, 14—na włókienniczy i t. d.

W statystykach inspekcji pracy przemysł metalowy jest rozmieszczony w dwóch pozycjach: pierwsza—hutnictwo i mechaniczna przeróbka metalu, druga — przemysł maszynowy i elektrotechniczny. Stosunek wypadkowości w tych gałęziach pracy do ogólnej wypadkowości przedstawia się jak następuje:

Wypadki przy pracy	powodujące niezdolność do pracy	
	śmiertelne	powyżej 4 tyg. poniżej 4 tyg.
w 1933 r. ogółem	513	24.926
w % całości	1,6%	76,8%
W hutnictwie i mechan. przerób. metali	21	4.153
w %	0,5%	90,0%
W przem. maszyn. i elektrotechnicz.	16	1.722
w %	0,8%	85,2%

We wszystkich działach przemysłu metalowego wypadki śmiertelne i wypadki cięższe są naogół rzadziej spotykane niż w pozostałych działach pracy. Gros wypadków przypada na lżejsze uszkodzenia pracowników, które to uszkodzenia powodują krótszą niż 4-o tygodniową niezdolność do pracy.

Miarą wypadkowości w różnych gałęziach przemysłu możemy uzyskać w pewnej mierze drogą obliczenia, ile wypadków w danym roku t. j. 1933 przypadło na każdych 1000 robotników (miara ta

jest tylko przybliżona, gdyż nie uwzględnia czasu pracy robotników).

Rolnictwo i leśnictwo	9,2
Górnictwo	105,9
Przemysł mineralny	14,5
Hutnictwo i mech. przerób. metali	67,6
Przemysł maszyn. i elektrotechn.	46,6
„ chemiczny	28,9
„ włókienniczy	18,4
„ papierniczy	18,8
„ garbarski	14,6
„ drzewny i snycerski	17,3
„ spożywczy	9,2
„ konfekcyjny	6,4
„ budowlany	26,9
„ poligraficzny	8,5
Zakłady Użyteczn. publicznej	83,1
Handel — ubezpiecz.	57,3
Komunikacja i poczta	55,9
Przemysł usług. osob.	30,0
Zakłady widowisk.	10,0
przeciętnie	27,4

Różne działy przemysłu metalowego, które, jak to stwierdziliśmy wyżej, dają stosunkowo mały od setek wypadków śmiertelnych i ciężkich, wykazują jednak ogólną wypadkowość naogół b. dużą.

Wielka liczba stosunkowo mniejszej wagi wypadków przy pracy przy pewnym wysiłku przedsiębiorstw i organizacji branżowych może w stosunku krótkim czasie ulec poważnej redukcji

Przytoczyć trzeba wreszcie jeszcze jedną smutną statystykę — liczby tych co na skutek wypadków utracili zdolność do pracy, stali się rencistami instytucji ubezpieczeniowych:

	Liczba rencistów, którzy przybyli w danym roku	Liczba rent wypłacanych
1929	21.881	95.830
1930	18.943	102.785
1931	18.076	109.679
1932	13.117	103.538
1933	12.000	105.365

Skutki wypadków mogą być przejściowe, a więc przemijające po wyleczeniu uszkodzenia i stałe, przejawiające się w trwałej utracie zdolności do pracy, czy to całkowitej czy to częściowej. W tych wypadkach poszkodowani otrzymują rentę. Po zmarłych w skutkach wypadku otrzymują rentę wdowy i sieroty.

Przytoczone liczby rent obejmują wszystkie kategorie rencistów. W 1933 r. z liczby 105 tys. rent, 82 tys. przypadało na pracowników poszkodowanych, 13 na wdowy po poszkodowanych, 8,5 tys. na sieroty.

Koszt związany z wypłatą tych rent jest jedną z najpoważniejszych przyczyn strat gospodarczych spowodowanych wypadkami. Sprawę tych strat omówimy w następnym numerze „Przemysłu Metalowego”.

Suma rent i t. p. świadczeń, jaką w skutkach wypadku, w każdej gałęzi przemysłu wypłaca instytucja ubezpieczeniowa, stanowi ryzyko ubezpieczeniowe danej gałęzi. Jest ono tym większe im więcej zachodzi wypadków przy pracy, im więcej z po-

śród tych wypadków powoduje śmierć lub trwałą niezdolność do pracy. Odpowiednio do tak pojętego stopnia niebezpieczeństwa każdego działu pracy ustalane są składki ubezpieczeniowe. Dla typowych gałęzi przemysłu obecnie składki te są w następującej wysokości:

	średnio
Kamieniołomy	5,28%
Kopalnie węgla kamiennego:	
bardziej niebezpieczne	4,32%
mniej niebezpieczne	3,60%
Huty żelaza:	
prowadzące akcję zapobiegania	
wypadkom	1,92%
pozostałe	2,40%
Budownictwo	2,40%
Odlewnie żelaza	2,40%
Fabryki wyrobów metalowych	1,44%
Papiernie	1,92%
Cukrownie:	
w b. zaborze pruskim	1,44%
pozostałe	1,20%
Przędzalnie bawełny	1,44%
Tkalnie bawełny	0,48%

Do składki dolicza się poza tem jednolity dodatek w stałej wysokości 0,3% zarobku na pokrycie niedoborów ubezpieczenia wypadkowego w b. zaborze pruskim. Składki w powyższych średnich wysokościach zostały ustalone na pierwsze 3-letnie działania nowej ustawy t. j. na lata 1934-1936.

KRONIKA ZWIĄZKOWA

Zaświadczenia Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w sprawie maszyn

Z dniem 1 grudnia r. z. wprowadzony został przy staraniach o ulgi celne przymus przedstawiania zaświadczeń Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, stwierdzających niewyrabialność maszyn i aparatów w kraju.

W celu usprawnienia wydawania zaświadczeń przy jednoczesnej ochronie produkcji krajowej, upraszamy krajowe fabryki maszyn i aparatów o nadesłanie pod adresem Związku spisów produkowanych przez nie maszyn i aparatów z odpowiednimi katalogami i prospektami. Fabryki, które już dawniej dorężyły komplety danych o swojej produkcji maszynowej, proszone są o nadesłanie ewentualnych uzupełnień danymi o maszynach i aparatach, do produkcji których przystąpiły w ostatnich czasach.

Rada Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych

Dnia 20 grudnia 1935 r. odbyło się w Warszawie posiedzenie Rady PZPM. Obradom przewodniczył prezes Piotr Drzewiecki.

Po uczczeniu przez powstanie pamięci Zmarłych ś. p. Macieja Rogowskiego i ś. p. Seweryna Samulskiego przystąpiono do porządku obrad.

Zatwierdzono protokół poprzedniego posiedzenia i sprawozdanie, które złożył dyrektor Związku Antoni Dunin poczem dokonano wyboru Zarządu w osobach:

prof. Jerzy Buzek — wiceprezes
 dyr. Józef baron Dangel
 inż. Piotr Drzewiecki — prezes
 dyr. Jerzy Komorowski
 dyr. Adam Kręglewski
 min. Stefan Przanowski — wiceprezes
 dyr. Antoni Słaboszewicz
 dyr. Ludwik Wellisz
 inż. Witold Wierzejski — wiceprezes
 dyr. Gustaw Włodek

Poza tem w skład Zarządu wchodzi z urzędu jako Dyrektor Związku inż. Antoni Dunin.

Po ukonstytuowaniu Zarządu uchwalono jednogłośnie preliminowany budżet na r. 1936.

W dalszym ciągu obrad omówiono sprawę organizacyjną i omówiono sytuację w przemyśle metalowym.

Walne Zgromadzenie Członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych

Dnia 20 grudnia 1935 r. odbyło się w Warszawie Walne Zgromadzenie Członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

Obradom przewodniczył inż. Zygmunt Rytel nacz. dyr. Stow. Mech. Pol. z Ameryki S. A.

Walne Zgromadzenie omówiło złożone przez Zarząd sprawozdanie z obecnej sytuacji w przemyśle metalowym sprawy organizacyjnej i zatwierdziło preliminarz budżetu Związku na 1936 r.

Wybór rady Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu

Dnia 14 b. m. odbyło się w Warszawie Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, pod przewodnictwem p. Komisarza Wyborczego dr. Franciszka Hempowicza.

Walne Zgromadzenie dokonało wyboru rady Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu w osobie p. Franciszka Malinowskiego, właściciela Fabryki Maszyn i Odlewni Żelaza St. Malinowski w Sremie.

Referat prawny Sekretariatu Grupy Producentów Narzędzi

Przy sekretarjacie związkowej Grupy Producentów Narzędzi uruchomiony został referat porad prawnych.

Adres: Warszawa, Marszałkowska 140, t. 626 40.

Z Grupy Przemysłu Motoryzacyjnego

Dn. 24 stycznia br. o godz. 18-ej w lokalu Związku w Warszawie przy ul. Marszałkowskiej 140 m. 1, odbędzie się Walne Zgromadzenie Członków Grupy Przemysłu Motoryzacyjnego z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zatwierdzenie budżetu na rok 1936 w dochodach i wydatkach, oraz ustalenie składek członkowskich na r. 1936,
- 2) Przyjęcie do wiadomości kooptacji Członków Zarządu,
- 3) Przyjęcie uzupełnionego Regulaminu Grupy,
- 4) Wybór Członków Komisji Rewizyjnej,

- 5) Sprawy bieżące,
- 6) Wolne wnioski.

W tym samym dniu i lokalu o godz. 17-ej odbędzie się posiedzenie Zarządu Grupy Przemysłu Motoryzacyjnego, celem omówienia porządku obrad Walnego Zgromadzenia.

Samoobrona fabryk maszyn rolniczych

Fabryki maszyn rolniczych wystosowały 13 stycznia 1936 roku do Pana Vice-Premjera Ministra Kwiatkowskiego depeszę następującej treści:

Niżej podpisane Fabryki Maszyn i Narzędzi Rolniczych wyłącznie i bezpośrednio związane z rolnictwem, usilnie proszą Pana Ministra o wydanie odpowiedniego zarządzenia Izbowi Skarbowym o wstrzymanie egzekucji z tytułu zaległych podatków i świadczeń społecznych, powstałych do dnia 31 grudnia 1934, roku, do czasu rozpatrzenia memorjału Związku Przemysłowców Metalowych, złożonego Komisji Pana Dyrektora Martina, oraz wszystkim Panom Ministrom Gospodarczym

Powyższy przemysł nie uzyskał dotąd żadnych ulg, należności jego zostały dekretem rozłożone na 14 lat z 3-letnią karencją, swoje natomiast zobowiązania zmuszony jest niezwłocznie regulować, co w rezultacie doprowadziło do położenia bez wyjścia.

S-ki Akcyjne: „Unja“ Grudziądz, „Kraj“ Kutno, Zarząd Warszawa, Chmielna 26; H. Cegielski Poznań, Fabryka Maszyn Rolniczych; „Ostrówek“ Łochów; M. Wolski Lublin; H. Mühsam Włocławek. S-ki Firmowe: J. Sucheni Gidle; M. S. Sarna Płock.

Konferencja fabryk maszyn rolniczych

Dnia 24 stycznia 1936 r. odbędzie się w Warszawie konferencja fabryk maszyn rolniczych na której omówiona będzie sytuacja tego działu produkcji krajowej i określone wytyczne zmierzające do poprawy sytuacji.

Akcja eksportowa

Od dłuższego czasu prowadzą się przy PZPM. konferencje, mające na celu zorganizowanie wspólnej akcji firm eksportujących swe wyroby. Ostatnie posiedzenie zainteresowanych w tej sprawie firm odbyło się 3 b. m., następne odbyć się ma 17 b. m.

Zagadnienie cen wyrobów przemysłu metalowego

Redakcja „Przemysłu Metalowego“ postanowiła stworzyć specjalną rubrykę poświęconą omawianiu zagadnienia cen wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego.

W tym celu zwracamy się do fabryk z uprzejmą prośbą o dostarczanie nam wszelkich materiałów i uwag na temat kształtowania się cen wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY

Przymusowe zrzeczenia branżowe. Zasada przymusu organizacyjnego w przemyśle, która jest stosowana dość szeroko w Niemczech, jest przedmiotem ożywionej dyskusji i w innych krajach.

We Francji w sprawie tej uchwalony został w 1935 r. przez izbę poselską wniosek o wyposażenie ministra przemysłu w prawo stosowania przy-

n usu organizacyjnego w poszczególnych dziedzinach wytwórczości krajowej. Obecnie sprawa znajduje się w senacie.

W sprawie tej zapadła znamienita uchwała jednej z największych organizacji francuskiego przemysłu metalowego „Syndicat Général des Fondateurs de France“, wypowiadająca się zdecydowanie za stosowaniem przymusu organizacyjnego.

PAŃSTWOWE ZAKŁADY INŻYNIERSKIE
Biblioteka P. M. „Ursus“

Ceny surowców we Francji. Poniżej podajemy zestawienie cen niektórych surowców na francuskim rynku w końcu 1934 i 1935 roku:

	1935 r.	1934 r.
surówka fosforowa	260 fr. za tonnę	210 fr. za tonnę
surówka hematytowa	395 „ „ „	335 „ „ „
blacha S.M. poniżej 2 mm.	720 „ „ „	970 „ „ „
drut ciągniony	815 „ „ „	815 „ „ „
stal chromowa	4—9 fr. za 1 kg.	4—9 fr. za 1 kg.
stal szybkotn. 18% Tu	16—18 „ „ „	16—20 „ „ „
żłom (bandaże)	188 fr. za tonnę	238 fr. za tonnę
szyny	166 „ „ „	178 „ „ „

Powołanie przymusowego kartelu odlewniczego w Niemczech. Niemiecki Związek Odlewni w Düsseldorfie zabiegał od dłuższego czasu o powołanie kartelu, którego zadaniem byłoby wprowadzenie w niemieckim przemyśle odlewniczym jednolitej prawidłowej kalkulacji.

Ministerstwo Gospodarki Narodowej Rzeszy zatwierdziło powołanie tego kartelu, polecając jednocześnie, aby wszystkie odlewnie przystąpiły do tego porozumienia.

Produkcja samochodów w Stanach Zjednoczonych wyniosła w trzecim tygodniu grudnia 1934 roku cyfrę 103 600 wozów czyli cyfrę czterokrotnie większą, aniżeli ilość samochodów kursujących w Polsce.

Dla orientacji podajemy, że niemiecka produkcja samochodów wyniosła w listopadzie 1935 roku 14 797 wozów.

Z międzynarodowego rynku ostrzy do golenia. Na międzynarodowym rynku ostrzy do golenia (żyłek), który opanowany jest przez międzynarodowy kartel producentów, zaznaczyła się ostra konkurencja japońska. Mimo to wyniki eksportowe są w 1935 r. o 9,7% korzystniejsze od wyników 1934 r.

Turcja stwarza przemysł hutniczy. Rząd turecki podpisał z niemiecką firmą F. Krupp umowę o urządzenie huty żelaza w Karabük. Huta obejmować będzie 2 wielkie piece i stalownię o wydajności 100 000 ton. Kosztorys wynosi 65 milionów marek.

Przymusowy kartel drutu stalowego w Niemczech. Umowa niemieckiego kartelu drutu stalowego, która wygasła 31 ub. m. została przedłużona na 1936 r. Jednocześnie rząd polecił przystąpić do kartelu wszystkim jego dotychczasowym luzakom (outsidderom).

Zapotrzebowanie na drut w Iranie. Znaczna część zapotrzebowania na drut w Iranie pokrywana jest przez Niemcy na zasadzie wymiany za wełnę i skóry.

Ratalny system sprzedaży samochodów Forda. Koncern Forda ustalił nowy system sprzedaży ratalnej. Samochody Forda sprzedawane są w ratach po 25 dolarów miesięcznie, przyczem należność oprocentowaną będzie w wysokości 6%.

PRZEROSTY MAGAZYNOWE

Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi Spółka Akcyjna, Warszawa, Marszałkowska 140, komunikują, że rozpoczęła akcja likwidacji przerostów magazynowych Zakładów Przemysłowych (patrz Nr. 21 z dnia 12.10.35 „Przemysłu Metalowego“), w dalszym ciągu rozwija się.

Stopniowo napływają zgłoszenia przerostów do sprzedaży, oraz cały szereg zapytań o chęć nabycia maszyn, urządzeń i t. p.

Z poważniejszych obiektów do kupna i sprzedaży Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi posiadają następujące:

Do zbycia

Frezy ze stali SS i SN, cą 70 wymiarów, ogólna ilość cą 4,000 kg.

Mangan — cą 100 tonn.

Umbra — cą 120 tonn.

Tlenek żelaza — (paryska).

Noże Böhlera do cięcia tytoniu cą 300 szt. 4 wymiarów.

Wiertarka elektr. do \varnothing 6 mm. 110 V.

Maszyna do wyrobu płaskich wycinków tekturowych na pudełka składane z aparatem drukarskim, do 180 m/m szer. 30 — 50 wycinków na min., wagi cą 900 kg. 1 K. M. systemu Velox.

Rozwiertaki różne, mało używane, ok. 300 kg.

Poszukiwane

Przeciagarka do rur, mocy 3,000 kg.

Urządzenie do wyrobu skrzyń.

Szlance ekscentryczne — skok 30—50 m/m.

Nożyce do cięcia żelaza — 2-stronne do 30 m/m.

Kocioł parowy — 10 atm. cą 90 m² pow. ogrz. lub 2 po 45—50 m².

Piece do hartowania i cementacji.

Tokarnie aut. 1—1,5 m.

Motory elektryczne 12—6—4 K. M.

Z żałobnej karty

Ś. P. JULJAN HENNEBERG

10 stycznia rozstał się z tym światem, ś p. Julian Henneberg, właściciel naszej członkowskiej fabryki B-cia Henneberg.

Ś. p. Julian Henneberg, urodzony w 1868 r. ukończył szkołę Pankiewicza w Warszawie, a następnie Szkołę Sztuki Stosowanej w Dreźnie. W roku 1888 wstąpił do fabryki wyrobów platerowanych swego ojca pod firmą „Bracia Henneberg“. Fabryka wówczas zatrudniała 166 pracowników. Od roku 1894 ś. p. Julian Henneberg pracował już, jako wspólnik przedsiębiorstwa i od tego czasu zaczyna się szybki i pomyślniejszy rozwój tej placówki przemysłowej, bowiem już w roku 1900 fabryka „Braci Hen-

neberg“ zatrudnia 266 pracowników. Zaraz po wojnie rosyjsko-japońskiej, kiedy przyszły czasy rewolucji, interesy firmy zaczęły szwankować i wspólnicy powoli poczęli usuwać się od współpracy. W roku 1907 umiera ojciec ś. p. Juliana Henneberga, a w roku 1908 występuje z interesu brat. W roku tym pozostaje węc ś. p. Julian Henneberg wyłącznym właścicielem przedsiębiorstwa. W roku 1911 przyjmuje do spółki inż. dr. Józefa Strasburgera i siostry swe, jako wspólniczki komandytowe. Lata od 1908 do 1914 były okresem największego rozkwitu fabryki, która wówczas zatrudniała 394 pracowników. W czasie wojny ś. p. Julian Henneberg poniósł znaczne straty materialne, wyrządzone z jednej strony przez władze okupacyjne, a z drugiej— przez konfiskatę dóbr w Rosji, stanowiących trzecią część całego majątku. Nie zrażając się przeciwnościami, prowadzi nadal fabrykę przy 43 pracownikach w roku 1916, powiększając ich liczbę stopniowo do 219 osób w roku 1928. Od roku 1924, kiedy zmarł wspólnik ś. p. Józef Strasburger, pozostaje znowu sam jedynym firmowym współwłaścicielem i prowadzi dalej fabrykę, mając ciągle na oku stały rozwój tej placówki, wprowadzając coraz to nowe ulepszenia, nie zrażając się trudnościami wywołanymi światowym kryzysem gospodarczym.

Poza pracą zawodową pracuje ś p. Julian Henneberg i na niwie społecznej. W roku 1906 wraz z innymi organizuje Koło Wolskie Polskiej Macierzy Szkolnej. Jako przewodniczący, stara się usilnie, by placówki raz powstałe nie upadły. Zbiera składki, zasila własnymi fuduszami, płaci za dzieci robotników swej fabryki, walczy z trudnościami, stawianymi przez rząd rosyjski, ale celu dopina: część szkół przetrwała do roku 1918. Później przechodzi do Zarządu Okręgowego, a następnie Głównego Polskiej Macierzy Szkolnej. Poza tem pracuje w zarządzie Rady Naczelnej Pomocy Młodzieży Akademickiej. Od roku 1907 pracuje w warszawskim Zborze Ewangelicko-Augsburskim. W roku 1908 buduje dom dla żłobka i szwalni, jako opiekun tych zakładów. Ostatnio był przewodniczącym w Wydziale Opieki i Członkiem Kolegium Zboru Ewangelicko-Augsburskiego w Warszawie. We wszystkich powyższych instytucjach zaznaczała się jego ofiarność i wielki, niczem niezrażony zapał do zbierania fuduszów czy to na szkoły, czy na domy akademickie, sanatorium w Zakopanem lub inne kulturalne placówki.

Od roku 1931 z powodu nadszarpniętego zdrowia musiał się niestety wycofać tak z umiłowanej przez się pracy zawodowej, jak i społecznej.

W roku 1932 ś. p. Julian Henneberg został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi za prace, dokonane na polu rozwoju przemysłu rodzimego oraz za działalność społeczną.

Cześć jego pamięci.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 14.I.1936 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminiun	2577	Miedź standart	890
Antymon	1192	Ółów miękki	393
Cyna standart	5486	Nikiel	5218
Cynk hutniczy	369	Rtęć	9964
Miedź elektrolityczna	999	Srebro za 1 kg.	72